

Projekt

DIGITALIZACE PEČOVATELSKÝCH SLUŽEB V ÚSTECKÉM KRAJI

KA 4: Studie východisek změny pečovatelských služeb

Situační zprávy za SO ORP Litvínov

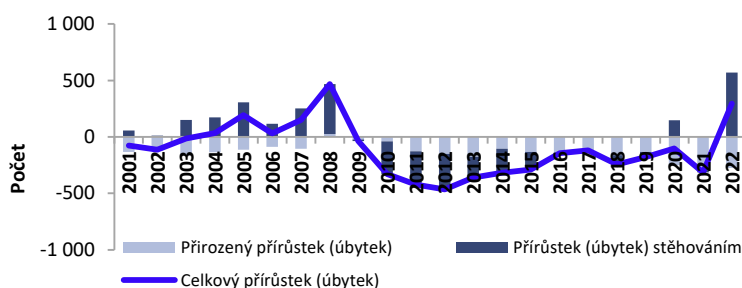
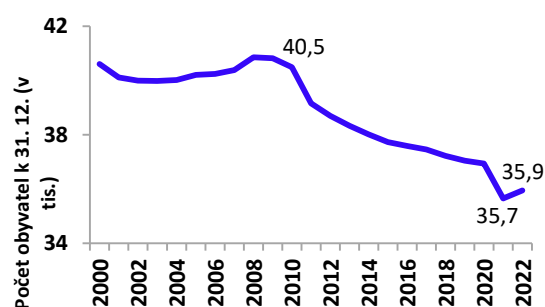
Registrační číslo projektu: CZ.10.02.01/00/23_017/0000190

Sídelní a regionální systém

- Území patří z velké části mezi horské oblasti, výjimkou je jihovýchodní část správního obvodu, kterou tvoří bývalé či současné hnědouhelné doly (části dolů ČSA a Bílina) či rekultivovaná území (Hornojřetínská a Růžodolská výsypka) Mostecké pánve
- Okrajově (vlastní Litvínov a obce východně a jižně od něj nacházející se v Mostecké pánvi) součást ústecko-chomutovské aglomerace (pánevni konurbace)
- V kontextu ÚK průměrná hustota zalidnění, kterou však tvoří na jedné straně hustě zalidněné území Litvínova a pánevni obcí, na straně druhé velmi řídké zalidněné a osídlené horské partie Krušných hor
- Relativně velká průměrná rozloha obcí a zejména částí obcí (tzn. rozsáhlá volná území kolem sídel, ať již v pánevni, či horské oblasti)
- Dojíždkově poměrně izolovaný region, navázaný však na sousední Most, který je vedle Litvínova důležitým centrem pracovních příležitostí a služeb; málo obyvatel vyjíždí ze správního obvodu za prací a službami jinam než do SO ORP Litvínov a Most
- Spíše periferní dopravní poloha většiny území s výjimkou Litvínova, napojeného silnicí I/27 na Most i Teplice, a obcí v pánevni prostoru mezi Litvínovem, Mostem a Teplicemi; velmi periferní dopravní poloha horských obcí; periferní železniční poloha celého území, a to včetně Litvínova

Vývoj počtu obyvatel¹

- Počet obyvatel k 31. 12. 2022 činil 35,9 tis., tj. o cca 4,7 tis. osob méně oproti r. 2000 (-11,5 %).
- Výraznější růst populace mezi lety 2008–2009, jinak patrná sestupná tendence.
- Pokles počtu obyvatel v covidových letech 2020–2021 a nárůst (0,8 %) v r. 2022 vlivem přílivu přistěhovalých z Ukrajiny.
- Od roku 2010 celkový úbytek vyjma r. 2022 vlivem přírůstku stěhování.
- Bilance přirozené měny záporná již od roku 2009 bez přerušení.

¹ Údaje sledovány za období 2000 až 2022.

Věková a vzdělanostní struktura populace

- Průměrný věk narostl mezi lety 2000–2022 o 4,3 let na hodnotu 43,4 let, stejně tak i index stárí se zvýšil, a to o téměř dvě třetiny na hodnotu 140,2 v r. 2022. SO ORP Litvínov se řadí mezi tři správní obvody s nejvyšší hodnotu indexu stárí (nad 140) v rámci kraje, a to samé platí o průměrném věku (nad 43 let).
- Snížení počtu dětí v populaci o téměř 11 %, avšak mírné zvýšení jejich podílu (+0,7). SO ORP Litoměřice je jeden ze tří obvodů (SO ORP Lovosice a Roudnice n. L.), jimž narostlo zastoupení dětí mezi lety 2017 a 2022.
- Složka obyvatel v poproduktivním věku nejméně vzrostla ve správním obvodě Litvínov a Lovosice, a to o 42,1 % v případě Litvínova.
- V tomto správním obvodu se v r. 2022 nacházel třetí nejvyšší podíl seniorů v kraji (21,8 %), tj. 60,5 % zvýšení oproti r. 2000.
- V SO ORP Litvínov počet osob ve věku 80+ let o 16 %, jejich zastoupení na populaci tak vzrostlo na hodnotu 4 %, tj. nejvyšší podíl mezi správní obvody (společně s Lovosicemi).

Tabulka 1 Ukazatele věkového složení obyvatel – SO ORP Litvínov, v letech 2000 a 2022

	2000	2022	Index změny (v %)
0–14 let (abs.)	6 270	5 590	89,2
0–14 let (rel.)	15,4	15,6 %	100,7
65 a více let (abs.)	5 516	7 836	142,1
65 a více let (rel.)	13,6	21,8 %	160,5
80 a více let (abs.)	1 304	1 513	116,0
80 a více let (rel.)	3,2	4,1 %	127,2
Index stárí	88	140,2	159,3
Průměrný věk	39,1 let	43,4 let	4,3 let

Pozn. Index změny = 2022/2000*100.

Zdroj: VBD ČSÚ 2024

- V rámci ÚK mírně podprůměrná (v rámci Česka výrazně podprůměrná) úroveň vzdělanosti a kvalifikace obyvatelstva, na což má vliv tradiční odvětvová skladba regionální ekonomiky, v níž dominovaly průmyslové a těžební obory masově vyžadující manuální profese, často s nižší kvalifikací; jen 9 % obyvatel starších 15 let má VŠ vzdělání (mírně podprůměrná hodnota v rámci ÚK) a jen 64 % (opět mírně podprůměrná hodnota v celém ÚK) úplné střední vzdělání

Sociální kapitál

- V rámci ÚK mírně podprůměrná míra občanské participace a volební účasti obyvatel, daná nízkou účastí ve volbách celostátních (Poslanecká sněmovna, prezidentské), naopak účast ve volbách do místní a regionální samosprávy (obce, kraj) je průměrná, což naznačuje relativně soudržné místní komunity, ale sociální problémy a izolovanost území jako celku
- I v kontextu ÚK nadprůměrný podíl obyvatel v exekuci (každý šestý obyvatel starší 15 let), naznačující sníženou příjmovou úroveň a sociální status obyvatel

Osoby s příspěvkem²

- Příspěvek na péči:**

- Mezi lety 2017 a 2022 poklesl počet příjemců PnP o 2,9 % a nedošlo k výraznějším změnám z hlediska zastoupení seniorů v jednotlivých stupních PnP vyjma IV. Ve čtvrtém stupni výrazně narostl podíl seniorů – z 28 % na 52 %. Seniori ve všech ostatních stupních představují cca dvě třetiny příjemců.
- Nárůst příjemců PnP umístěných v pobytových zařízeních sociálních služeb činil 9,1 %.
- Značný nárůst počtu příjemců PnP využívajících terénních a ambulantních služeb (+58,1 %) – narostl nejvýrazněji v porovnání s ostatními SO ORP, i počtu příjemců PnP, o které pečuje jiná fyzická osoba (osoba blízká) a zároveň využívají registrovanou sociální službu (+38,5 %).
- Ve správním obvodu Litvínov došlo ke snížení (-8,5 %) počtu příjemců PnP, o které pečuje jiná fyzická osoba (osoba blízká).

- Příspěvek na mobilitu:**

- Příspěvek pobíralo v r. 2022 o 0,3 % méně osob než v r. 2017. Věková struktura příjemců se mírně liší oproti struktuře kraje. SO ORP Litvínova má více než dvojnásobně zastoupení podílu osob ve věkové kategorii 1–18 let (15,6 % oproti 7,5 % kraje) a naopak nižší podíl seniorů (44,2 % vs. 56,7 % kraje).

- Průkaz osoby se zdravotním postižením:**

- Počet držitelů všech typů průkazu OZP narostl ve všech správních obvodech Ústeckého kraje (vyjma Varnsdorfu), v SO ORP Litvínov o 26,2 %. Z hlediska struktury se nejvíce zvýšil počet držitelů TP (+45,1 %), dále ZTP (+31,6 %) a nakonec ZTP/P (+12,6 %).

- Invalidní důchody:**

- Data k invalidním důchodům (ID) jsou za okresy, SO ORP Litvínov spadá do okresu Most.
- Všechny okresy Ústeckého kraje zaznamenaly pokles počtu příjemců ID, výjimku představují okresy Louny a Teplice, ve kterých došlo k mírnému nárůstu příjemců. V případě okresu Most byl pokles druhý největší (-8,2 %).
- Přibližně desetina všech příjemců v kraji žila v okrese Most.

Tabulka 2 Příjemci příspěvků – SO ORP Litvínov, v letech 2017 a 2022

	2017	2022	Index změny (v %)
Příspěvek na péči (počet)	1431	1390	97,1
- pobytová zařízení	297	324	109,1
- terénní a ambulantní sociální služby	31	49	158,1
- fyzická osoba + využívající registrovanou sociální službu	13	18	138,5
- pečující fyzická osoba	938	858	91,5
Příspěvek na mobilitu (počet)	662	660	99,7
Průkaz osoby se zdravotním postižením (OZP)	1077	1360	126,2
- TP	144	209	145,1
- ZTP	528	695	131,6
- ZTP/P	405	456	112,6
Invalidní důchody*	4450	4084	91,8

Pozn. Index změny = 2022/2017*100. *invalidní důchody jsou za okres Most

Zdroj: MPSV 2024, vlastní výpočty

² Údaje sledovány za období 2017 až 2022.

Osoby s demencí³

- **Alzheimerova nemoc:**

- Pokles počtu pacientů s Alzheimerovou nemocí (AN) ve věku 50–64 let nastal ve všech okresech Ústeckého kraje vyjma okresu Louny). Okres Most evidoval pokles o 23,8 %.
- Ve všech okresech kraje pozorován nárůst počtu pacientů s touto nemocí v seniorské věkové skupině (65 a více let), v okrese Most to bylo o 9,6 %.

- **Nedošetřená demence:**

- Okres Most evidoval nárůst počtu pacientů s nedošetřenou demencí v obou věkových skupinách - ve věku 65 a více let (+58,9 %), stejný trend byl evidován ve všech okresech kraje, a ve věku 50–64 let (+10,8 %).

- **Alkoholem způsobená/vyvolaná demence:**

- Počet pacientů ve věkové skupině 50–64 let se v okrese Most zvýšil o více než třetinu. Pacienti ve věku 65+ let nebyli v okrese evidováni.

Tabulka 3 Počet pacientů, okres Most, v letech 2017 a 2022

	2017	2022	Index změny (v %)
Počet pacientů s Alzheimerovou nemocí ve věku 50–64 let	21	16	76,2
Počet pacientů s Alzheimerovou nemocí ve věku 65 + let	561	615	109,6
Počet pacientů s nedošetřenou demencí ve věku 50–64 let	37	41	110,8
Počet pacientů s nedošetřenou demencí ve věku 65 + let	275	437	158,9
Počet pacientů s alkoholem způsobenou/vyvolanou demencí ve věku 50–64 let	3	4	133,3
Počet pacientů s alkoholem způsobenou/vyvolanou demencí ve věku 65 + let	0	0	-

Pozn. Index změny = 2022/2017*100.

Zdroj: NRHZS 2024, vlastní výpočty

Bydlení

- I v rámci ÚK mírně podprůměrný počet i relativní podíl (na bytovém fondu, na počtu obyvatel) nově dokončených bytů, na čemž se projevuje periferalita území i jeho industriální historie, spojená s určitou infrastrukturní předimenzovaností
- Téměř 3/4 bytů se nachází v bytových domech, což je v kontextu kraje výrazný nadprůměr; příčinou je bytový fond v Litvínově, ale i dalších městech a obcích, který byl silně rozvíjen během celého industriálního (vč. socialistického) období a který zahrnoval především právě výstavbu bytových domů
- V této souvislosti má správní obvod spíše nadprůměrnou vybavenost běžnou technickou infrastrukturou (vodovod a kanalizace s napojením na ČOV) s výjimkou plynifikace.

Ekonomika a trh práce

- Nadprůměrný (byť v čase klesající) podíl obyvatel zaměstnaných v průmyslu (34 % v roce 2021), ale také ve službách (ve stejném roce cca 36,5 %); dle očekávání naopak extrémně nízký podíl obyvatel zaměstnaných v zemědělství a lesnictví (důsledek velmi slabého významu zemědělství ve správním obvodu)

³ Údaje sledovány za období 2017 až 2022.

- Velmi nízký podíl malých podniků, a naopak vysoký podíl velkých podniků, což odpovídá struktuře ekonomiky, v níž mají důležitou roli velké firmy palivoenergetického komplexu
- Transformace průmyslu a energetiky, dekarbonizace a úbytek pracovních míst představuje potenciální příležitost pro sociální služby (uvolní se část pracovního trhu, která je teoreticky dostupná pro jiné obory, byť za předpokladu poměrně náročných rekvalifikací)
- Spíše nižší podíl specialistů a pracovníků s vysokou kvalifikací, ale překvapivě také dělníků a manuálních pracovníků ve struktuře pracovních sil; naopak vysoký podíl pracovníků se střední kvalifikací
- V kontextu kraje dlouhodobě mírně nadprůměrná míra nezaměstnanosti

Krajina a životní prostředí

- Extrémně nízký podíl zemědělské půdy (12 %), zvláště pak půdy orné (necelá 3 %) na celkové rozloze správního obvodu
- Naopak nejvyšší podíl lesních ploch (60 %) na celkové rozloze správního obvodu mezi všemi SO ORP v Ústeckém kraji (jedná se především o horská území Krušných hor) a také vysoký podíl ostatních ploch (rekultivace na výsypkách, doly)
- Vysoký koeficient ekologické stability, daný zvláště vysokým zastoupením lesních ploch v horských partiích Krušných hor

Rozmístění poskytovatelů pečovatelské služby a územní dostupnost

Na území SO ORP Litvínov zajišťují pečovatelskou službu 4 poskytovatelé (poskytovatel Charita Most působí ale primárně v SO ORP Most). Tito poskytovatelé zajišťují pečovatelskou službu průkazně pro území měst a obcí Litvínov, Meziboří, Lom, Louka u Litvínova a Mariánské Radčice.

Zbývajícím územím, zahrnujícím 6 obcí (Brandov, Český Jiřetín, Hora Svaté Kateřiny, Horní Jiřetín a Nová Ves v Horác), není zcela průkazně zajištěno a lze mít předpoklad, že je bez zajištěné péče.

V Meziboří sídlí AHC senior centrum Meziboří s.r.o., které by (dle dostupných údajů) mělo poskytovat pečovatelskou službu s kapacitou 1 klient. Služba není zařazena do Základní sítě a není zřejmé, kde služby poskytuje.

Tabulka 4 Souhrnný přehled za SO OPR Litvínov

Název poskytovatele, sídlo	Individuální okamžitá kapacita ^[1]	Úvazky pracovníků v přímé péči ^[2]	Území ORP pokryté PS	Časoprostorové poskytování služby
Krušnohorská poliklinika s.r.o., Litvínov	Kapacita: 4	Úvazky: 5,95	Litvínov	Litvínov, částečně nejspíše i některé obce Pondělí až Pátek: 7:00 - 15:00 - kapacita 4, 15:00 - 21:00 - kapacita 1 Sobota, neděle: 8:00 - 21:00 - kapacita 1
Město Meziboří, Meziboří	Kapacita: 3	Úvazky: 6,8	Meziboří	Pouze Meziboří, Pondělí až neděle od 6-22 hodin v době od 6:00- do 10:00 hod – kapacita 2 klienti v době od 10:00- do 18:00- kapacita 3 klienti v době od 18:00- do 22:00 hod – kapacita 1 klient
Charita Most ^[3] , Most	Kapacita: 8	Úvazky: 9	Obce Lom, Louka u Litvínova a Mariánské Radčice	Ve všech obcích ve stejném rozsahu Pondělí až Neděle: 7:00 - 21:00
AHC Senior centrum Meziboří s. r. o.	Kapacita: 1	Úvazky: 2,2		Pondělí až Pátek: 8:00 - 16:00 - v jiných časech na základě potřeby a předchozí dohody do 21 hodin Sobota, Neděle: 8:00 - 12:00 - v jiných časech na základě potřeby a předchozí dohody do 21 hodin

Zdroj: Registr poskytovatelů sociálních služeb, MPSV (data platná 4/2024), Katalog Ústeckého kraje (data platná k 6/2024), webové zdroje jednotlivých poskytovatelů, AKČNÍ PLÁN rozvoje sociálních služeb v Ústeckém kraji na rok 2024, vlastní realizované šetření mezi poskytovateli zařazenými do Základní sítě

^[1] Pozn. Údaj platný k 7/2024, zdroj údaje Základní síť sociálních služeb Ústeckého kraje na období 2022-2024 platná od 01.07.2024, dostupné zde: https://www.kr-ustecky.cz/assets/File.ashx?id_org=450018&id_dokumenty=1788371

^[2] Pozn. Údaj platný k 7/2024, zdroj údaje Základní síť sociálních služeb Ústeckého kraje na období 2022-2024 platná od 01.07.2024, dostupné zde: https://www.kr-ustecky.cz/assets/File.ashx?id_org=450018&id_dokumenty=1788371

^[3] Organizace působí primárně v SO ORP Most.

Okamžitá kapacita pečovatelské služby

SO ORP Litvínov vykazuje významně podprůměrnou okamžitou kapacitu v porovnání s krajským průměrem (jehož hodnota činí 0,41).

Tabulka 5 Individuální okamžitá kapacita v SO ORP Litvínov a přepočet na 1000 obyv.

SO ORP	Stávající individuální okamžitá kapacita – ZÁKLADNÍ SÍŤ	Stávající individuální okamžitá kapacita – MIMO ZÁKLADNÍ SÍŤ	Celková individuální okamžitá kapacita za SO ORP	Počet obyv. k 31.12.2022	Přepočet kapacity na 1000 obyvatel	Přepočet kapacity v Základní síti na 1000 ob.
Litvínov	7	1	8	35900	0,22	0,19
CELKEM ZA KRAJ	314	23	337	812200	0,41	0,39

Zdroj: Základní síť sociálních služeb Ústeckého kraje na období 2022-2024, verze platná k 1. 7. 2024; Registr poskytovatelů sociálních služeb, MPSV (data platná 4/2024); Katalog Ústeckého kraje (data platná k 6/2024); webové stránky poskytovatelů PS; vlastní výpočet

Výše úvazků pečovatelské služby v přímé péči

SO ORP Litvínov vykazuje ve výši úvazků pracovníků v přímé péči na 1000 obyvatel hodnoty významně pod krajským průměrem (jehož hodnota pro všechny registrované služby činí 0,56).

Tabulka 6 Výše úvazků pracovníků v přímé péči v SO ORP Litvínov (včetně přepočtu na 1000 obyv.)

SO ORP	Úvazky pracovníků v přímé péči – ZÁKLADNÍ SÍŤ	Úvazky pracovníků v přímé péči – MIMO ZÁKLADNÍ SÍŤ	Úvazky pracovníků v přímé péči – CELKEM KRAJ	Přepočet úvazků v ZÁKLADNÍ SÍTI na 1000 ob. SO	Přepočet úvazků na 1000 ob. SO	Počet obyv. 31.12.2022
Litvínov	12,75	2,2	14,95	0,36	0,42	35900
CELKEM KRAJ	434,77	19,39	454,16	0,54	0,56	812200

Zdroj: Základní síť sociálních služeb Ústeckého kraje na období 2022-2024, verze platná k 1. 7. 2024; Registr poskytovatelů sociálních služeb, MPSV (data platná 4/2024); Katalog Ústeckého kraje (data platná k 6/2024); webové stránky poskytovatelů PS; vlastní výpočet